

*Den Goda Jorden ideell förening förmedlar kunskap om åkermarkens stora betydelse för kommande generationer.
Föreningen arbetar för att skydda åkermark från att bli förstörd för all framtid.*

Medlemsbrev november 2019

Mitt namn är Olof Bågenholm och jag har blivit ombedd av styrelsen att presentera mig i nyhetsbrevet eftersom jag bl.a. ”varit med från början”.

Runt millennieskiftet började Anders Stenström fundera över sakernas tillstånd. Hur industri- och verksamhetsetableringar liksom motorvägar bredde ut sig på den bästa åkermarken, vilket var mest synligt i Skåne. Som f.d. mjölnare på Berte Qvarn i Slöinge omsatte han hur mycket mat – dagligt bröd – mänskligheten gick miste om när åkermarken blev förstörd – för all framtid – vid olika etableringar. Anders var inte blygsam av sig utan uppsökte kommunernas plankontor och bad att få ta del av översiktsplaner. Han blev förfärad över hur mycket åkermark som planerades att bli exploaterad bara under en 25-årsperiod.

Anders började sammanställa data över både svenska och internationella förhållanden, bl.a. över energikonsumtionen. Den enorma energimängd som kommer från fossila bränslen, och den koldioxidproduktion med den inverkan på klimatet som detta medför. Vad gör mänskligheten när de fossila bränslena börjar ta slut? Vi har det soldrivna systemet för produktion av mat och energi. Varenda kvadratmeter kan behövas i framtiden.

Personer inbjöds av Anders till möten där hans idéer och material presenterades och diskuterades. Detta utmynnade i att föreningen bildades år 2005. Mötesordförande var förre jordbruksministern Karl-Erik Olsson.

Anders hade haft kontakt med ett arbete som Skara stift bedrev i början av 1990-talet på uppdrag av kyrkomötet. Arbetet utmynnade i en bok ”Den Goda Jorden? – En idébok om jordens bruk”. Arbetet fick ingen uppföljning från kyrkans sida, men Anders arbetade vidare med konkreta handlingar för saken – och ”snodde namnet”.

Jag är uppvuxen på en gård i Dalsland. Där fick jag arbeta från det jag kunde vara till nytta och till jag flyttade hemifrån. Utbildade mig till agronom och har större delen av mitt yrkesverksamma liv varit lärare på Plönninge lantbruksskola och även några år som skoledare därstädes. I början av 1970-talet arbetade jag på uppdrag av dåvarande skolöverstyrelsen med att planera den tvååriga jordbrukslinjen, samt ett grundläggande resursbehov för densamma. Efter skoledartiden arbetade jag 1½ år för Jordbruksverket med ekologisk produktion. Fram till min pensionering arbetade jag i Halland med utvecklingsfrågor, bl.a. biogas, vegetabiliska oljor och örtkryddor.

Under mina agronomstudier hade jag en kurs i ekologi. Den fick mig att inse sammanhangen i naturen. Innan hade verkligheten mestadels bestått av ämnesfack.

När Den Goda Jorden var nystartad var behovet av informationsmaterial stort om vad föreningen ville och information om sakernas tillstånd. Kampen om åkermarkens vara eller inte vara måste präglas av en helhetssyn och ses i ljuset av förhållandena på hela vårt jordklot, även om det konkreta arbetet måste ske på hemmaplan. Detta har föreningen försökt fånga i informationsskriften ”Hopp för Åkermarken”. Den har sedan år 2011 tryckts i 24.000 exemplar. Lantbruksakademien bidrog inledningsvis med medel för att skriften skulle komma till stånd. Föreningen har goda kontakter med Lantbruksakademien liksom med Jordbruksverket.

För några år sedan hade föreningen i samarbete med LRF ett projekt där några kommunledningar i Skåne och Halland uppvaktades. Det var vänliga möten, men när man skilts åt gjorde man som förut. Som ett kommunråd rättframt uttryckte saken: ”Vi vet vad ni vill, men vi tycker inte samma som ni”. Lite nytta har nog föreningens arbete gjort då kommunerna tagit till sig möjligheterna till förtäring. Det behövs inte många mandatperioder för att politiker och tjänstepersonal i kommunerna byts ut. Så därför måste påverkansarbetet mot kommunerna underhållas.

På riks nivå har ett flertal utredningar, riksdagsmotioner mm gjorts för att förstärka skyddet för åkermarken. Ingenting har dock hänt. Det tycks saknas en genuin vilja att göra något. Så länge det finns dagligt bröd att köpa, så kan man ägna sig åt mer kortsiktiga och ofarliga frågor än den laddade frågan att skydda åkermarken mot oskäligen exploatering.

På senare tid har det förekommit insändare i olika tidningar när någon exploatering varit på gång. Det är viktigt att människor engagerar sig för ett viktigt påverkansarbete. Det är ju inte för nutiden vi behöver värna åkermarken, utan för framtida generationers behov. Hotbilden har inte blivit mindre. En ökande världsbefolkning som skall försörjas på krympande arealer. Klimatförändringar som påverkar det för odling livsviktiga vattnet. För lite med torka och ökenutbredning som följd. För mycket med översvämningar, förstörda grödor och att jordar och hus spolats bort. Livsmedelsproduktion kräver en stor energiinsats, som nu huvudsakligen kommer från fossila bränslen. Vi vet inte hur länge dessa räcker eller hur mycket den vid förbränningen bildade koldioxiden inverkar på växthuseffekten och därmed på klimatet.

De senaste åren har åkermarken fått hjälp av domstolarna. Landet lyder ju under lagarna. Den lag som styr är Miljöbalken kapitel 3. § 4: ”*Jordbruk är av nationell betydelse. Brukeningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk*”. Mark- och miljööverdomstolen har avkunnat några prejudicerande domar och givit bakläxa åt några exploateringar. Bl.a. om marken brukas eller har brukats, så är den brukningsvärd. Vidare om kommuner eller exploatorer inte har utrett någon alternativ lokalisering.

Den Goda Jorden har en viktig roll som den enda organisation som specifikt arbetar för att bevara åkermark för framtiden. Vi måste driva frågan och alla medlemmar uppmanas att på olika sätt agera för vår sak. Och tack för att du stödjer föreningen genom medlemskap !

Global Soil Day 5 december

World Soil Day initierades av FN 2014 och hålls årligen den 5 december. Målet är att rikta uppmärksamheten på vikten av hälsosam jord och förespråka en hållbar förvaltning jordens markresurser. I år bjuder Institutionen för mark och miljö på SLU Uppsala in till ett seminarium på World Soil Day under rubriken ”Jord, markanvändning och klimatförändring”. Mer info hittar du på <http://www.dengodajorden.se/2019/10/28/world-soil-day-2019-jord-markanvandning-och-klimatforandring/>

Uppvaktning av Miljö- och jordbruksutskottet

Föreningen arbetar för att få till stånd en träff med ledamöterna i Riksdagens Miljö- och jordbruksutskott. I ett brev till utskottets ledamöter och suppleanter har vi påtalat att kommunernas tillämpning av miljöbalkens 3 kap. 4 § är högst varierande och i många fall avviker från den rättspraxis som Mark- och miljööverdomstolen utvecklat under senare år. I en rättsstat får det inte vara så att det först efter överklagande och prövning i högsta instans som en korrekt tillämpning kommer till stånd.

Föreningen vill därför att utskottet riktar en uppmaning till regeringen

- att besluta om en förordning till 3 kap. 4 § Miljöbalken så att vi får en mer enhetlig tillämpning av reglerna om skydd av jordbruksmarken,
- att uppdraga åt Boverket att i samråd med Jordbruksverket stärka sin vägledning till kommunerna avseende sådan planläggning som berör jordbruksmark och
- att utskottet tar initiativ till en ändring av 12 kap. 9 § Miljöbalken så att det alltid ska krävas en anmälan till länsstyrelsen innan jordbruksmark tas ur produktion, d.v.s. att man stryker andra stycket i paragrafen som syftar på den prövning som kommunerna är skyldiga att göra men som sällan sker.

God Jul och Gott Nytt År
önskar styrelsen i Den Goda Jorden